

4.1 Domácnosti, příjmová situace domácností

Z celkového počtu 257 163 cenзовých domácností v Olomouckém kraji podle výsledků sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001 tvořily úplné rodiny 57,9 % domácností, domácnosti jednotlivců 27,6 %, neúplné rodiny 12,8 % a 1,6 % byly vícečlenné nerodinné domácnosti.

Cenzové domácnosti jsou vytvářeny na základě příbuzenských a jiných vztahů v rámci jedné hospodařící domácnosti. Rozlišujeme tyto základní druhy cenзовých domácností:

- úplné rodiny (manželský pár nebo druh a družka – s dětmi nebo bez dětí),
- neúplné rodiny (jeden z rodičů alespoň s jedním dítětem),
- vícečlenné nerodinné domácnosti (osoby příbuzné i nepříbuzné, které společně hospodaří),
- domácnosti jednotlivce.

Tab. 4.1.1 Cenzové domácnosti podle okresů (SLDB 2001)

	Cenzové domácnosti	v tom (%)					
		úplné rodiny		neúplné rodiny		vícečlenné nerodinné domácnosti	domácnosti jednotlivců
		bez závislých dětí	se závislými dětmi	bez závislých dětí	se závislými dětmi		
Česká republika	4 270 717	29,1	25,5	5,5	8,0	2,0	29,9
Olomoucký kraj	257 163	30,0	27,9	5,4	7,4	1,6	27,6
v tom okresy:							
Jeseník	16 726	28,4	29,0	5,5	8,5	1,5	27,2
Olomouc	90 971	29,6	27,5	5,7	7,8	1,6	27,8
Prostějov	43 631	31,0	28,3	5,7	6,7	1,3	26,9
Přerov	54 846	30,2	28,1	5,2	7,0	1,7	27,9
Šumperk	50 989	30,3	27,9	4,7	7,7	1,6	27,7

Největší částí cenзовých domácností v Olomouckém kraji byly úplné rodiny. V jednotlivých okresech kraje převažují úplné rodiny bez závislých dětí (kolem 30 %) nad úplnými rodinami se závislými dětmi. Jen v okrese Jeseník byl tento poměr opačný, tzn. největší část cenзовých domácností (29,0 %) byly úplné rodiny se závislými dětmi a zároveň v okrese Jeseník bylo nejvíce z kraje (8,5 %) neúplných rodin se závislými dětmi. Tímto se okres Jeseník řadil k okresům s vysokým procentem domácností se závislými dětmi - 37,5 % (ČR - 33,5 %).

Jednotlivé druhy cenзовých domácností bydlely ve více jak osmdesáti procentech v bytech I. kategorie a více jak jedna třetina cenзовých domácností bydlela v bytě ve vlastním domě.

Úplné rodiny bydlely v převážné většině v bytech I. kategorie - 92,4 % domácností a téměř polovina úplných rodin bydlela v bytě ve vlastním domě. Ostatních druhů cenзовých domácností (neúplné rodiny, vícečlenné nerodinné domácnosti a domácnosti jednotlivců) bydlely taktéž v převážné většině v bytech I. kategorie a podle právního užívání bytu bydlely hlavně v bytech ve vlastním domě a v bytech nájemních.

V bytech Olomouckého kraje bydlelo 254 883 cenзовých domácností. Mezi celkovým počtem cenзовých domácností a cenзовými domácnostmi bydlících v bytech byl rozdíl 2 280 domácností a byly to domácnosti bydlící mimo byt – nouzová obydlí, rekreační chaty, domovy důchodců, domovy mládeže, studentské koleje, dětské domovy, svobodárny, kláštery a jiné případy.

Tab. 4.1.2 Bydlení domácností (SLDB 2001)

	Domácnosti celkem	v tom (%)			
		úplné rodiny	neúplné rodiny	vícečlenné nerodinné domácnosti	domácnosti jednotlivců
Domácnosti bydlící v bytech	254 883	100,0	100,0	100,0	100,0
v tom podle kategorie bytu:					
I. kategorie	226 820	92,4	87,9	83,2	82,6
II. kategorie	17 977	5,8	8,0	10,0	9,2
III. a IV. kategorie	8 430	1,6	3,5	5,9	6,7
nezjištěno	1 656	0,2	0,6	0,9	1,5
v tom podle právního důvodu užívání bytu:					
byt ve vlastním domě	108 654	48,4	35,3	34,5	34,3
byt v osobním vlastnictví	29 127	10,8	11,8	13,1	12,4
byt nájemní	54 705	17,9	28,9	33,2	24,9
byt člena bytového družstva	36 159	14,4	16,1	7,4	13,2
byt člena družstva nájemců založeného za účelem privatizace	3 812	1,4	1,8	1,8	1,5
ostatní a nezjištěno	22 426	7,0	6,2	10,0	13,8

Z celkového počtu domácností bydlících mimo byt v Olomouckém kraji bylo 756 domácností rodinných. Téměř v sedmdesáti pěti procentech to byly rodinné domácnosti se závislými dětmi. Tyto domácnosti bydlely většinou v nouzových obydlích.

Tab. 4.1.3 Celkové peněžní příjmy domácností a jejich vztah k životnímu minimu v roce 2002

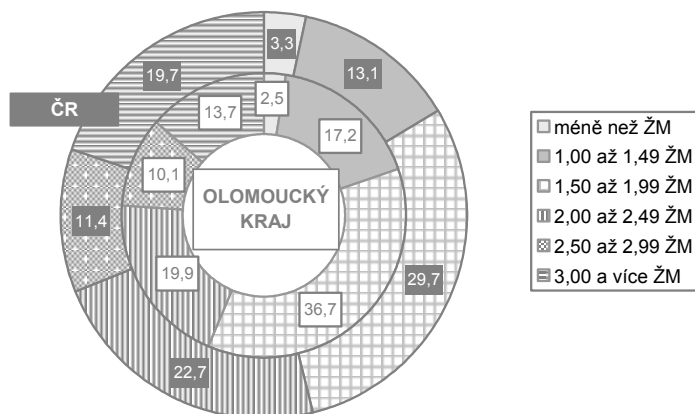
Zdroj: Mikrocensus 2002

	Průměrný počet členů domácnosti	Celkový čistý příjem (Kč)				Struktura domácností (%) podle vztahu příjmů domácností k životnímu minimu (ŽM)					
		roční na osobu		měsíční na domácnost		méně než ŽM	1,00 až 1,49 ŽM	1,50 až 1,99 ŽM	2,00 až 2,49 ŽM	2,50 až 2,99 ŽM	3,00 a více ŽM
		celkem	pořadí	celkem	pořadí						
ČR celkem	2,50	94 221	x	19 595	x	3,3	13,1	29,7	22,7	11,4	19,7
Hl. m. Praha	2,19	130 447	1	23 849	1	1,2	6,9	20,4	20,2	12,1	39,1
Středočeský	2,54	101 498	2	21 433	2	1,9	11,2	29,4	20,7	9,6	27,2
Jihočeský	2,52	92 498	4	19 380	5	2,3	12,3	33,6	20,6	15,0	16,1
Plzeňský	2,49	97 406	3	20 182	4	1,3	9,1	32,3	24,7	13,1	19,5
Karlovarský	2,51	91 695	6	19 103	7	6,3	12,3	30,5	20,7	10,5	19,7
Ústecký	2,46	86 127	11	17 649	13	5,7	21,0	28,7	20,6	9,4	14,6
Liberecký	2,51	92 257	5	19 243	6	3,5	12,8	30,8	25,3	12,2	15,4
Královéhradecký	2,51	86 428	10	18 039	12	2,7	13,1	28,4	29,7	13,0	13,1
Pardubický	2,63	84 924	12	18 600	10	3,4	16,2	31,4	23,4	10,9	14,7
Vysočina	2,76	88 904	7	20 513	3	1,5	14,2	28,7	27,2	13,7	14,7
Jihomoravský	2,55	88 573	8	18 808	8	4,2	11,3	29,5	26,5	11,9	16,6
Olomoucký	2,59	84 096	13	18 152	11	2,5	17,2	36,7	19,9	10,1	13,7
Zlínský	2,58	86 987	9	18 726	9	6,3	11,2	35,5	22,8	9,8	14,4
Moravskoslezský	2,50	83 150	14	17 282	14	4,8	17,7	31,5	21,4	10,4	14,2

Na základě výsledků výběrového zjišťování o peněžních a naturálních příjmech domácností v roce 2002, které provedl Český statistický úřad pod názvem Mikrocensus 2002, můžeme zařadit Olomoucký kraj mezi nejpostiženější kraje v příjmové situaci domácností.

V tab. 4.1.3 jsou vztaheny peněžní příjmy domácnosti k životnímu minimu. Dostáváme tak přesnější vyjádření příjmů ve vztahu k domácnostem. V Olomouckém kraji byl podíl domácností s minimálními příjmy relativně malý (2,5 %), ale při rozšíření intervalu k 1,5 násobku životního minima, neboť nemalý počet domácností se nachází jen mírně nad jeho hranicí, byla chudobou v Olomouckém kraji ohrožena téměř každá pátá domácnost. Navíc domácností s nízkými příjmy (1,50 – 1,99 násobek ŽM) bylo v Olomouckém kraji 36,7 %.

Graf 5 Domácnosti podle vztahu příjmů k životnímu minimu v r. 2002

V porovnání s ostatními kraji mělo 56,4 % domácností v Olomouckém kraji příjem do dvojnásobku životního minima a spolu s Ústeckým krajem (55,4 % domácností) to bylo nejvíce domácností s příjmem do dvojnásobku životního minima z jednotlivých krajů ČR (např. Hl. m. Praha - 28,5 %, průměr ČR - 46,1 %, Jihomoravský kraj - 45,0 %, Vysočina - 44,4 %, Moravskoslezský kraj - 54,0 %, Zlínský kraj - 53,0 % domácností s příjmem do dvojnásobku životního minima). Na 1 člena domácnosti (tab.4.1.4) připadl v roce 2002 hrubý roční příjem v Olomouckém kraji 96 724 Kč, což byl po Moravskoslezském kraji (95 583 Kč) druhý nejmenší příjem v porovnání s ostatními kraji ČR. Celkem 59,0 % hrubého ročního příjmu na 1 člena domácnosti připadlo na příjmy ze závislé činnosti, z podnikání to bylo 11,7 % celkových hrubých ročních příjmů na 1 člena domácnosti a ze sociálních dávek a důchodů 27,5 %.

Tab. 4.1.4 Struktura hrubých ročních peněžních příjmů na 1 člena domácnosti v roce 2002

Zdroj: Mikrocensus 2002

	Celkem Kč	v tom příjmy							
		ze závislé činnosti		z podnikání		důchody a sociální dávky		ostatní	
		Kč	v %	Kč	v %	Kč	v %	Kč	v %
ČR celkem	110 805	66 311	59,8	19 076	14,5	25 780	23,3	2 638	2,4
Hl. m. Praha	160 548	97 270	60,6	32 609	20,3	24 432	15,2	6 237	3,9
Středočeský	120 774	71 595	59,3	21 605	17,9	24 762	20,5	2 812	2,3
Jihočeský	108 738	66 690	61,3	15 875	14,6	23 944	22,0	2 229	2,0
Plzeňský	115 238	71 937	62,4	17 310	15,0	24 494	21,3	1 496	1,3
Karlovarský	106 686	62 136	58,2	14 697	13,8	24 254	22,7	5 599	5,2
Ústecký	99 774	58 730	58,9	13 193	13,2	26 415	26,5	1 436	1,4
Liberecký	110 277	65 853	59,7	18 484	16,8	25 029	22,7	910	0,8
Královéhradecký	100 389	61 807	61,6	10 521	10,5	26 001	25,9	2 060	2,1
Pardubický	98 498	55 802	56,7	13 854	14,1	27 860	28,3	984	1,0
Vysočina	102 164	59 612	58,3	13 734	13,4	25 499	25,0	3 319	3,2
Jihomoravský	103 376	63 339	61,3	12 087	11,7	26 315	25,5	1 635	1,6
Olomoucký	96 724	57 059	59,0	11 301	11,7	26 634	27,5	1 730	1,8
Zlínský	99 350	58 352	58,7	10 385	10,5	26 539	26,7	4 074	4,1
Moravskoslezský	95 583	56 463	59,1	9 759	10,2	27 535	28,8	1 826	1,9